

**ВОЛОДИМИР КЛИМКІВ ЯК ПРИКЛАД ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ
В МИСТЕЦТВІ (НА ВІДЗНАЧЕННЯ 100-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)**

Ганна КАРАСЬ – доктор мистецтвознавства, професор, професор
кафедри методики музичного виховання та диригування,
Карпатський національний університет ім. В. Стефаника, м. Івано-Франківськ
<https://orcid.org/0000-0003-1440-7461>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.52.1119>
hanna.karas@cnu.edu.ua

Цитування:

Карась Г. Володимир Климків як приклад творчої самореалізації особистості в мистецтві (на відзначення 100-річчя з дня народження). *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2026. № 52. С. 75–81
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.52.1119>

Розглянуто творчу діяльність хорового диригента, педагога, музично-громадського діяча Володимира Климківа (1926–2000 рр.) із Канади, спрямовану на пізнання української хорової культури і популяризацію її у світі. Вона фрагментарно висвітлена в періодиці та сучасних дослідженнях науковців України та Канади. *Мета дослідження* – представлення В. Климківа як приклад творчої самореалізації особистості в мистецтві. На основі застосування комплексу методів універсального, загальнонаукового та специфічного характеру встановлено, що успішна стратегія самореалізації цієї творчої особистості відбулася під впливом українського культурно-освітнього середовища Канади, навчання та спілкування з провідними хоровими диригентами О. Кошицем, П. Маценком, А. Авдієвським, п'ятдесятирічної практичної діяльності з хором ім. О. Кошиця, концертно-гастрольних поїздок світом, реалізації багаточисельних звукозаписів; забезпечувалася самовихованням та високою самоорганізацією митця.

Ключові слова: хоровий диригент Володимир Климків, творча самореалізація особистості, хор ім. О. Кошиця, Канада, Україна, діаспора.

Постановка проблеми. Розмислюючи над розвитком духовного потенціалу особистості у постнекласичній мистецькій освіті, О. Олексюк наголошує: «Звернення освіти до людини, її особистісної сфери, індивідуальності, самореалізації у творчій діяльності, зосередження уваги на розвитку та саморозвитку є чинником наукової рефлексії нових тенденцій. Епіцентром нової методології стають не знання й навіть не умови оволодіння ними, а людина в її цілісності як суб'єкт власного життя, культури та історії» [12; 5]. Питання самореалізації є актуальним в житті молоді людини незалежно від часу і місця, де вона живе. Ю. Доброносова трактує самореалізацію як «...процес найповнішого розкриття особистістю своїх здібностей і творчих можливостей, індивідуального саморозвитку і самоздійснення, оприявлення внутрішнього потенціалу свого Я» [5]. Якщо розглядати творчу самореалізацію як фундаментальну потребу людини, то слід базуватися на таких важливих складових: самоактуалізація як процес саморозвитку, спрямований на оприявлення внутрішнього потенціалу; творча уява – створення нових предметів та явищ, що має умисний характер і веде до відкриття чогось нового; самоорганізація – здатність налаштувати свою діяльність так, щоб максимально використати творчі ресурси без надмірних вольових зусиль. Фахівці вважають, що успішна стратегія самореалізації передбачає п'ять основних етапів: 1) самопізнання та самооцінка – усвідомлення власних можливостей і сильних сторін; 2) самовизначення – вибір напряму діяльності та життєвих цілей; 3) саморегуляція – вміння керувати своїм станом та емоціями; 4) самоосвіта – постійне здобуття нових знань для професійного чи особистого зростання; 5) самовиховання – робота над вольовими якостями та характером. В. Козарно наголошує, що головними рисами для самореалізації є «...мотивація, візуалізація та бажання чогось досягти. Також не менш головними функціями мають бути праця над собою та саморозвиток. Головне, що потрібно для самореалізації, це віра в себе та свої можливості» [9].

Прикладом творчої самореалізації особистості в мистецтві є хоровий диригент, педагог, музично-громадський діяч Климків Володимир-Петро Григорович (03.10. 1926, с. Саранчуки, нині Бережанського р-ну, Тернопільської обл. – 04. 12. 2000, м. Вінніпег, Канада), життєтворчість котрого спрямовувалася на пізнання української хорової культури і популяризація її у світі.

Аналіз інформаційної бази дослідження. Про В. Климківа інформативно писали українські науковці О. Бенч [1], М. Бурбан [2; 402–403], Л. Курбанова [11; 261–262], канадські дослідники М. Дитиняк [4], А. Житкевич [6]. Критик Р. Савицький-мол. рецензував його звукозаписи [24]. Більше відомостей про митця подано у нашій монографії [7], однак аналітичного дослідження його життєтворчості не виявлено. Джерельною базою для узагальнення слугували архівні матеріали з фондів інституцій Канади, інтернет-

сайтів, публікації дослідників в Україні та діаспорі. До найновіших архівів, заснованих у Вінніпезі в 2003 році при відділі архіву та спеціальних колекцій Університету Манітоби, належить Архів досвіду канадських українців (The Archives of the Ukrainian Canadian Experience (Dafoe Library, Special Collections, University of Manitoba, Winnipeg, MB Canada, R3T 2N2). Серед документів особистого походження цього архіву – матеріали В. Климківа [7; 84]. Відомо про архів митця в Осередку української освіти і культури у Вінніпегу. Дослідження українських науковців про нелінійність як стратегію створення постмодерністських музичних текстів у 1970–1990-х роках [27] допомагають усвідомити складність творів, котрі виконував хор під керівництвом В. Климківа.

Мета статті – представлення Володимира Климківа як приклад творчої самореалізації особистості в мистецтві.

Вклад основного матеріалу. Володимир прибув до Канади дворічною дитиною (1928 р.) із батьками Ганною і Григорієм Климківими, які поселилися в Брукленді, Манітоба (передмістя Вінніпега). Прагнучи здобути освіту, він закінчив Сент Павлс Коледж (1946 р.), Університет Британської Колумбії у Ванкувері зі ступенем бакалавра англійської мови, літератури й історії (1950 р.), Манітобський університет (м. Вінніпег) зі ступенем бакалавра педагогіки, диригування та композиції (1958 р.), здобув ступінь доктора теології (колегія св. Андрея при Манітобському університеті). В. Климків – ініціатор і організатор кафедри церковної музики в Манітобському університеті, що стала осередком вивчення багатотисячної української літургійної традиції, утвореної взаємодією трьох головних ідей – богословської, музичної та етнічної. В. Климків присвятив свою діяльність двом сферам – педагогіці і хоровому співу. Якщо перша була професійною діяльністю для життя (працював у Сент-Вітал шкільній дивізії у 1953–1983 роках як учитель, а пізніше – заступник директора та директор у школах Гейстінг Джульйор Гай Скул та Гленвуд Джульйор Гай Скул), то друга – для душі і творчої самореалізації.

Із дитинства В. Климків любив музику і вчився гри на скрипці приватно у Михайла Нападія. Це було звичайне захоплення без наміру стати музикантом, однак зустріч із Олександром Кошицем в 1944 році на літніх Вищих Освітніх курсах у Вінніпезі, спілкування з великим диригентом, спів під його орудою кардинально змінили життя молодого юнака [3]. «Володимир був у захопленні від його мови, мислення, поведінки, гострого розуму, глибинних знань і способу спілкування з людьми. Два місяці навчання пролетіли як один день. На прощання курсанти заспівали маестро «многая літа» й розлетілися у світ. А через місяць знову зібралися разом, або 29 вересня відспівати вчителю «Вічну пам'ять»» [6; 106]. Його другом і вчителем стає Павло Маценко, ініціатор створення цих курсів. Саме він запросив О. Кошиця викладати на них і зробив все можливе, щоб відредагувати та видати його музику, автобіографію, щоденник Української Республіканської Капели, опублікував десятки статей у газетах та журналах, котрі висвітлювали багатогранний геній Кошиця [22; 95]. До редагування щоденників О. Кошиця був залучений і В. Климків. У передмові до третього з них він писав про те, що цим випуском закінчуємо видання літературної спадщини О. Кошиця [8; 6]. Виявляється, був ще четвертий випуск, котрий упорядники не оприлюднили у свій час із багатьох причин. Цю місію виконали Л. Пархоменко і Г. Карась щойно у 2023 році [15]. В. Климків допоміг досліднику музичної культури Михайлу Головащенку здійснити велику пошукову роботу у фондах Канади, перевидати праці О. Кошиця в Україні, упорядкувати книгу «Феномен Кошиця».

П. Маценко, як випускник музично-педагогічного факультету Українського Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова у Празі, де працювала вихованка і помічниця О. Кошиця Платонида Щуровська-Россіневич, здобув великий досвід хорової майстерності. Все це він передавав слухачам освітніх курсів. У статті з нагоди 90-ліття П. Маценка В. Климків відзначав впровадження ним до репертуару широкого кола хорових творів українських композиторів, забутих або мало виконуваних, а також заохочення багатьох молодих людей до диригування: «В результаті ми маємо покоління музикантів-диригентів, які значною мірою завдячують своєю діяльністю та успіхом йому» [22; 95]. До них належить і В. Климків. Як відданий прихильник педагога, він у цій статті наголошував на вагомості осмислення його науково-творчого доробку. Тож, дисертація Л. Курбанової про діяльність П. Маценка в контексті української музичної культури ХХ століття, захищена під керівництвом автора цього матеріалу у 2019 році [11], є виконанням цього заповіту. Саме В. Климків відшукав в архівах Києва і привіз у 1986 році текст дисертації П. Маценка «Склад і технічна будова мелодій Київського розспіву в Почаївському Ірмолоеві, вид. 1775 року», над якою науковець працював у Празі і Відні у 1930–1932 роках, захищену і на десятиліття у вирі Другої світової війни втрачену для автора [13; 17, 18].

Прагнення до самореалізації і самовдосконалення спонукають В. Климківа стажуватися у видатних диригентів Роберта Шона, Роджера Вагнера, а також у Тетяни Кошиць, П. Маценка, у 1975

році – в Анатолія Авдієвського в Києві, вчитися майстерності у П. Муравського, Б. Антківа [3]. Зустріч з А. Авдієвським стала доленосною, оскільки дружба з видатним майстром хорової справи мотивувала В. Климківа самовдосконалюватися, запрошувати маестро до Канади на майстер-класи та концерти, приїздити до України і вбирати всіма фібрами душі красу української пісні. Отже, В. Климківа можемо зарахувати до хорової школи О. Кошиця поряд із такими його послідовниками як П. Щуровська-Россіневич, П. Маценко та ін. В. Климківа захоплювала хорова музика і диригентура з юнацьких років. Ще студентом у другій пол. 1940-х років він диригував хором філії УНО у Ванкувері, у 1951 році очолив хор Молодих Українських Націоналістів у Вінніпезі, який у 1946 році заснувала Галя Хам і з котрим працювали П. Маценко і Т. Кошиць. У 1963 році збірний хор КУК під проводом В. Климківа виступає на святкуваннях 120 роковин народження М. Лисенка [18; 3], у 1966 році хор УНО під його проводом бере участь у святкуваннях 75-річчя поселення українців у Канаді [17; 16]. У 1967 році колектив змінив назву на «Хор ім. Олександра Кошиця» і 50 років В. Климків очолював його [23]. У 1969 році хор виступає на XXIII Крайовому з'їзді Українського Національного Об'єднання Канади [14; 10]. Після виступу хору 23 травня 1953 року в знаменитому вінніпезькому «Плейгаузі» в часописі «Вінніпег Трібюн» писали: «Хор володіє надзвичайно багатим співочим тоном, що варте найвищої пошани і замилювання. Молодому диригентові можна побажати найкращих досягнень у його задумі довести колектив до вершин хорового мистецтва» [6; 107]. Ці побажання справдилися. Під його керівництвом хор виконав сотні творів українських, зарубіжних класиків, обробок народних пісень, популяризуючи українську пісню в світі. Основу репертуару колективу склали твори А. Веделя, Д. Бортнянського, М. Лисенка, К. Стеценка, Я. Степового, П. Демуцького, Я. Яциневича, А. Вахнянина, Ф. Колесси, П. Козицького, М. Вериківського та сучасних українських композиторів. Як диригент-новатор, В. Климків – перший виконавець «Псалмової сюїти для тенора, хору і оркестру» М. Кузана (Франція), сюїти для хору і оркестру Є. Станковича «Коли цвіте папороть», ораторії канадського композитора Д. Щура «Володимир Київський» (1989 р.). У 1991 році хор уперше виконав у супроводі Вінніпезького симфонічного оркестру, з яким хор співпрацював, «Чорну елегію» Є. Станковича (сл. П. Мовчана). Серед улюблених творів – «Різдвяні колядки для хору і симфонічного оркестру», «Хустина» Л. Ревуцького. Про глибоке зацікавлення В. Климківим українською вокально-хоровою літературою свідчить його приватна колекція із майже 750 нотних видань, котрі сьогодні знаходяться у бібліотеці Манітобського університету [25, 26]. Збірники українських композиторів (від М. Лисенка до Л. Дичко), видані впродовж ХХ століття в Україні, США, Канаді, країнах Європи, слугували основою для творчого переосмислення в роботі з хорами. На окремих із них зафіксовані автографи композиторів, що підтверджує широту творчих контактів В. Климківа.

Дбаючи про аудіо-збереження творчої спадщини хору, В. Климків записав із хором 2 компакт-диски, 9 касет, 6 довгограйних платівок-гігантів. Більша частина цього доробку представлена на сайті «Discogs» [20]. Це хорові концерти Д. Бортнянського, духовні твори М. Дилецького, А. Веделя, Четверта Літургія О. Кошиця та окремі частини з інших його Літургій, колядки і щедрівки, українські народні пісні різних жанрів в опрацюваннях композиторів України та діаспори. У рецензії на платівку українських колядок Роман Савицький-мол. писав: «Хор Кошиця – це збалансований та м'який колектив. Хор демонструє уважність до текстів та чутливість у передачі різних налаштувань слухачеві. <...> виконання мелодійні, з чистим звучанням <...> Диригент, мабуть, наполегливо працював над інтонацією та отриманням плавного звучання <...> Технічно, чудовий запис передає хорові текстури з справжньою точністю: поверхні тихі. Запис слід дуже рекомендувати» [24; 8].

Починаючи з 1947 р., В. Климків гастролює з хорами містами Канади, бере участь у конкурсах і фестивалях. У 1948 році в Едмонтоні на конкурсі молодіжних хорів його колектив здобув перше місце, у 1967 р. концертував містами Канади. В ці роки колектив виступав на радіохвилях СВС у програмі «Паради хорів» у програмах телевізійних станцій. У 1967 році В. Климків – співзасновник та імпресаріо підприємства «DK Attractions», котре того ж року вперше запросило до Канади мистецькі колективи і солістів з України, в т. ч. заслужений академічний народний хор ім. Г. Верьовки під керівництвом А. Авдієвського. Про успішні виступи хору в Канаді та високу оцінку майстерності його художнього керівника свідчать рецензії та інтерв'ю [10]. В. Климків широко знайомив громадськість Вінніпег та провінції Манітоба з творчістю українських композиторів-класиків та сучасних авторів завдяки співпраці з Вінніпегським симфонічним оркестром та диригентами Рубеном Гурвичем, П'єром Гамбо, Вірко Балеєм, Брамвелом Товеем. У 1985 році хор ім. О. Кошиця гастролював Південною Америкою (Аргентина, Парагвай, Бразилія). Це була поїздка містами, де відбувалося відкриття пам'ятників Т. Шевченку з нагоди 170-річчя його народження. Композитор Іван Вовк так писав про концерт, що відбувся 24 серпня в залі культурного центру

«Полтава» м. Куритиби: «Звучання хору є цілісним і монолітним. Дуже вдалий вибір репертуару. Хор вмів чергувати нюанси та вдало дотримується темпових позначок. Бажаємо хорів ім. О. Кошиця багатьох років успішної праці та здоров'я його співакам, серця яких горять любов'ю до рідної пісні» [6; 107–108]. У 1987 році хор гастролював у Франції, Бельгії, Німеччині, де брав участь у Літургіїх. Відомо про мистецькі виступи хору також в Англії та США. Хор брав участь у святкових концертах на відзначення Тисячоліття Хрещення Руси-України. Так, 8 жовтня 1988 року він виступив в Оттаві у ювілейному концерті «Молитва подяки» в оперній залі Канадського центру мистецтв [21; 3]. Одним із наймонументальніших у творчій біографії диригента став концерт, присвячений 1000-річчю Хрещення Руси-України, у залі «Roy Thomson Hall» (Торонто), в якому брали участь Вірко Балеї (США), Ніна Матвієнко, Мирослав Скорик із Києва (1988 р.). На запрошення Українського музичного товариства Альберти хор ім. О. Кошиця у 1995 році брав участь у Шевченківському концерті в Едмонтоні, виконавши 13 творів на тексти Т. Шевченка, духовні композиції та народні пісні [4; 133]. Знаковою для хору та диригента стала серія концертів «Вінніпезька серія» (The Winnipeg Series), які відбулися у січні 1991 р. Ця подія стала історичною культурною колаборацією між Україною та Канадою напередодні проголошення державної незалежності України. Її учасниками були Національний заслужений академічний народний хор України імені Г. Верьовки, Вінніпезький симфонічний оркестр (WSO) та Хор ім. О. Кошиця; диригували: Бремвелл Тові (WSO), А. Авдієвський та В. Климків. У межах серії вперше виконано три масштабні твори українських композиторів: «Панахида за померлими з голоду» (Requiem for Those Who Died of Famine) Є. Станковича; «Вертеп» Л. Дичко; «Коли цвіте папороть» (фольк-опера-балет) Є. Станковича (хоча твір написаний раніше, його повноцінне представлення в такому контексті стало сенсацією). Ця подія не лише продемонструвала високий рівень українського мистецтва, а й вшанувала пам'ять жертв Голодомору на міжнародному рівні.

Разом із хором у 1978, 1982, 1990, 1993 роках В. Климків гастролював містами України. Збережені унікальні кадри української кінохроніки за 1978 рік передають особливу атмосферу цих подорожей [19]. А. Житкевич пише: «На жаль, то був час, коли диригентів довелось зіткнутися з численними перешкодами з боку тих діячів політичних сил української діаспори, котрі негативно розцінювали його контакти з Україною» [6; 107]. Нелегкими стали гастролі і в наступні роки, однак це було справжнє єднання з рідною землею. Виявом цього став спільний концерт хору ім. О. Кошиця і Державного заслуженого українського народного хору ім. Г. Верьовки в Колонній залі ім. М. Лисенка у 1982 році в Києві. Після концерту В. Климків сказав: «Для нас було великою честю співати разом з таким уславленим і високомистецьким, відомим у всьому світі колективом! Вже тільки заради цього, заради таких незабутніх хвилин варто було подолати п'ять тисяч миль» [10; 289]. А. Авдієвський дуже радо вітав «...цей самодіяльний колектив, який любовно плекає, зберігає і поширює за океаном нашу українську пісню. Під час семінарів і спільних репетицій я залюбки ділюся з хористами своїм досвідом і знаннями, намагався якомога більше допомогти їм» [10; 289–290]. У репертуарі хору під час його гастролей Україною у 1993 році були церковні пісенспіви Києво-Печерської лаври, хоровий концерт М. Березовського «Не отвержи мене во время старости», частини з «Літургії» М. Леонтовича, П. Гончарова, О. Кошиця, К. Стеценка; оригінальні хорові твори М. Лисенка, С. Людкевича, М. Гайворонського; українські народні пісні в обробці М. Лисенка, М. Леонтовича, Ф. Колесси, О. Кошиця, М. Магдія, М. Колесси, Є. Станковича та ін. [16].

Дбаючи про майбутнє української справи, В. Климків ініціював створення при хорі ім. О. Кошиця дитячого колективу. В нього вчилися диригенти В. Соломон, Л. Івашко, котрі продовжили хорову справу вчителя. Про авторитетність та визнання заслуг В. Климківа свідчать обрання його Головою Крайової ексекютиви МУН, крайовим Головою УНО, Головою Фондації осередку української культури й освіти, членство в УВАН, нагородження Шевченківською медаллю КУК. Найвище визнанням – Лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка (1992 р., разом із хором ім. О. Кошиця).

У 1990 році прихильники хорового мистецтва вшанували 45 річницю заснування «Хору ім. О. Кошиця» та 40-літню творчу діяльність його художнього керівника і диригента В. Климківа. Під час урочистого концерту хором диригував поважний гість із Києва – А. Авдієвський [7; 252]. 13 жовтня 1996 року хор урочисто відсвяткував 50-річчя свого заснування, а 8 червня 1999 року колектив вітав свого керівника з нагоди 50-річчя його творчої діяльності. «Промовці зазначали, що заслуга ювіляра не тільки в тому, що він згуртував цей колектив, але й в тому, що він вів його вперед за жорстоких умов діяльності в англійському середовищі та протистоянні зі своїми ж бюрократично налаштованими політиками, котрі докоряли йому за поїздку в Україну, коли вона перебувала в московському зашморгу. Та маестро терпів, розуміючи, що неможливо було утримувати колектив у ізоляції, без

істотного доторку до мистецьких корінь рідного народу. І як же йому було приємно почути слова підтримки від Анатолія Авдієвського, котрий прибув на це свято» [6; 109]. Маєстро під час свого перебування в Канаді взяв інтерв'ю у В. Климківа, в котрому диригент розповів про історію хору ім. О. Кошиця, про роль О. Кошиця у збереженні української пісні, про високу місію його дружини Тетяни Кошиць, котра навчала учасників колективу (невеличку танцювальну групу) українських веснянок-хороводів, співала пісні, котрі диригував маєстро. «Пізніше хористи вивчили історичну пісню про Бондарівну в обробці Лисенка. О. Кошиць готував її в 1943 році до ювілею М. Лисенка і на своїх курсах. <...> Ми прагнемо самодіяльністю, нашими скромними зусиллями таки привести цей самодіяльний хор якнайближче до професійного, щоб наші люди могли вільно почувати себе серед іншого люду» [10; 365, 366].

Велику колекцію музичних записів емігрантських пісень В. Климків надіслав українській ученій Софії Гриці, що сприяло її дослідженням цього пласту фольклору [7; 769]. Інститут-заповідник Маркіяна Шашкевича у Вінніпезі на відзначення 180-річчя від дня його народження (1991 р.) здійснив видання музичних творів на слова поета. Чи не вперше до редакційної колегії ввійшли діячі музичної культури України та діаспори, у т. ч. і В. Климків [7; 831].

Українське музичне товариство Альберти 24–26 лютого 1989 р. організувало в Едмонтоні першу всеканадську хорову конференцію «Українська хорова музика: сьогодні й завтра» за участю диригентів, композиторів, музикознавців, любителів хорового співу з різних міста Канади і США [4; 130–131]. Головною гостею-доповідачкою була композиторка Леся Дичко. У дискусіях круглого столу з проблем хорового співу поруч із відомими диригентами брав участь В. Климків. У 1999 році В. Климків заснував при Манітобському університеті благодійний фонд ім. О. Кошиця і особисто опрацював архів славного диригента. Планів було багато, однак 4 грудня 2000 року В. Климків завершив свій земний шлях.

Н. Костюк писала: «Він був речником того середовища, яке не згубилося в чужому морі та за складних обставин намагалося зберегти цінності української духовної музики попри всі тогочасні політичні труднощі» [10; 109].

Висновки. Підсумовуючи, віддаємо шану і повагу подвижницькій праці В. Климківа на благо української музичної культури, а його життєтворчість слугує добрим прикладом творчої самореалізації особистості в мистецтві для молодого покоління, котре роздумує над своїм життєво-професійним вибором.

Список використаної літератури

1. Бенч О. Г. Музичне мистецтво українського зарубіжжя в постатях. *Мистецтвознавчі зап.* 2009. Вип. 15. С. 10–17.
2. Бурбан М. Українські хори та диригенти: монографія. Вид. 2-ге, випр., і доп. Дрогобич : Посвіт, 2007. 672 с.
3. Володимир Климків/Walter Klymkiw. An interview (Ukrainian) with Walter Klymkiw, conductor of the O. Koshetz Choir from the 1950s to the 1990s – interview 1999. *OKoshetzChoirWpg*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Fqk_7zGSDWk.
4. Дитиняк М. Українське музичне товариство Альберти. *Західньо-канадський зб.* Ч. 3 / упоряд. Яр Славутич. Едмонтон : Канадське наук. т-во ім. Т. Шевченка, 1998. С. 128–140.
5. Доброносова Ю. Д. Самореалізація. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua/Самореалізація>.
6. Житкевич А. Володимир Климків (1926–2000). Мистець магічної душі. *Житкевич А. Розсіяні світами. Нариси з життя та творчої діяльності відомих українських діячів музичного мистецтва на заокеанських берегах Америки*. Т. III. Тернопіль : «Підручники і посібники», 2021. С. 106–109.
7. Карась Г. В. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття: монографія. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2012. 1162 с.
8. Климків В. Передмова. *Кошиць О. З піснею через світ. Із «Щоденника» О. Кошиця*. Ч. III. Вінніпег : ОУКО, 1974. С. 6–7.
9. Козарно В. Поради молодому поколінню як знайти та реалізувати себе. *Чернігівська блогосфера*. URL: <https://blog.stu.cn.ua/2021/11/17/poradi-molodomu-pokolinnju-jak-znajti-ta-realizuvati-sebe/>.
10. Корнійчук В. Маєстро Анатолій Авдієвський. Портрет хору з мозаїки. Київ : Криниця, 2012. 494 с. [Бібліотека Шевченківського комітету].
11. Курбанова Л. В. Діяльність Павла Маценка в контексті української музичної культури ХХ століття: дис. ... канд. миств.: 26.00.01 – Теорія та історія культури. Івано-Франківськ, 2019. 313 с.
12. Олексюк О. М. Розвиток духовного потенціалу особистості у постнекласичній мистецькій освіті: монографія. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2019. 268 с.
13. Павло Маценко: композитор і громадський діяч: збірник на пошану 90-ліття народин / упор. В. Верига. Торонто : Вид. УНО Канади, 1992. 242 с.
14. Пам'яткова книга 23 Крайового з'їзду Українського Національного Об'єднання Канади (1932–1969). Вінніпег, 27 червня до 1 лип. 1969 р. 52 с.

15. Пасіонарність в епістолярії Олександра Кошиця. Щоденник. Незнаний IV том: наук.-документ. вид. / Ідея і концепція видання – канд. мистецтвознавства Н. Калущої; наук. ред.-упоряд., передмова – д-р миств., проф. Л. Пархоменко; наук. ред.-упоряд. – д-р миств., проф. Г. Карась. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2023. 182 с.
16. Програма концерту хору імені Олександра Кошиця. Серп., 1993 [Товариство зв'язків з українцями за межами України (Т-во «Україна»)].
17. 75-річчя поселення українців у Канаді (1891–1966): програма. 8, 9 і 10 жовт. 1966. Вінніпег, Ман., Комітет українців Канади. 60 с.
18. У 120 роковини народження М. Лисенка: пропам'ятна програма. КУК, відділ Вінніпег, 1963. 36 с.
19. Україна сьогодні. *Кіножурнал* №3–4. 1978. *УкрКіноХроніка. Хор ім. Кошиця*. URL: <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=D-dSNbGuijI>
20. Український Народний Хор О. Кошиця. Дискографія хору. *Сайт «Discogs»*. URL: <https://www.discogs.com/artist/6681375-Український-Народний-Хор-О-Кошиця>.
21. Яворський С. В Оттаві відзначено Тисячоліття християнської України. *Свобода*. 1988. 22 жовт., ч. 202. С. 1, 3.
22. Klymkiw W. Dr. Pavlo Masenko – scholar, teacher, musician, community leader, friend. *Павло Маценко: композитор і громадський діяч: збірник на пошану 90-ліття народин / упор. і зредар. В. Верура*. Торонто : Вид. УНО Канади, 1992. С. 95–96.
23. OUR CHOIR, OUR LEGACY. *O. Koshetz Choir*. URL: <https://koshetzchoir.org/our-history/>
24. Sawycky R. Review: Koshetz Choir record album. *The Ukrainian Weekly*. 1985, 10 february, No. 6. P. 8.
25. Slavic Studies Unique Collections: Klymkiw Musical Scores: Medium-Sized format. *University of Manitoba Libraries*. URL: <https://libguides.lib.umanitoba.ca/c.php?g=297779&p=1993981>
26. Slavic Studies Unique Collections: Klymkiw Musical Scores: Small-Sized format. *University of Manitoba Libraries*. URL: <https://libguides.lib.umanitoba.ca/c.php?g=297779&p=1993980>
27. Suita B., Bench O., & Riabchun I. Nonlinearity as a strategy for creating postmodern musical texts in the 1970–1990s. *Amazonia Investiga*, 2022, 11 (57). P. 198–204. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.57.09.21>.

References

1. Bench O. H. Muzychne mystetstvo ukrainskoho zarubizhzhia v postatiakh. *Mystetstvosnavchi zap.* 2009. Vyp. 15. S. 10–17.
2. Burban M. Ukrainski khory ta dyryhenty: monohrafiia. Vyd. 2-he, vypr., i dop. Drohobych : Posvit, 2007. 672 s.
3. Volodymyr Klymkiv/Walter Klymkiv. An interview (Ukrainian) with Walter Klymkiv, conductor of the O. Koshetz Choir from the 1950s to the 1990s – interview 1999. OKoshetzChoirWpg. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Fqk_7zGSDWk.
4. Dytyniak M. Ukrainske muzychne tovarystvo Alberty. *Zakhidno-kanadskyi zb. Ch. 3 / uporiad. Yar Slavutych*. Edmonton : Kanadske nauk. t-vo im. T. Shevchenka, 1998. S. 128–140.
5. Dobronosova Yu. D. Samorealizatsiia. *Velyka ukrainska entsyklopediia*. URL: <https://vue.gov.ua/Samorealizatsiia>.
6. Zhytkevych A. Volodymyr Klymkiv (1926–2000). *Mystets mahichnoi dushi. Zhytkevych A. Rozsiiani svitamy. Narisy z zhyttia ta tvorchoi diialnosti vidomykh ukrainskykh diiachiv muzychnoho mystetstva na zaokeanskykh berehakh Ameryky. T. III. Ternopil : «Pidruchnyky i posibnyky», 2021. S. 106–109.*
7. Karas H. V. Muzychna kultura ukrainskoi diaspory u svitovomu chasoprostori KhKh stolittia: monohrafiia. *Ivano-Frankivsk: Tipovit*, 2012. 1162 s.
8. Klymkiv V. Peredmova. *Koshyts O. Z pisneiu cherez svit. Iz «Shchodennyka» O. Koshytsia. Ch. III. Vinnipeh : OUKO*, 1974. S. 6–7.
9. Kozarno V. Porady molodomu pokolinniu yak znaity ta realizuvaty sebe. *Chernihivska blohosfera*. URL: <https://blog.stu.cn.ua/2021/11/17/poradi-molodomu-pokolinnju-jak-znajti-ta-realizuvati-sebe/>.
10. Korniihuk V. Maestro Anatolii Avdiievskiy. *Portret khoru z mozaiky. Kyiv : Krynytsia*, 2012. 494 s. [Biblioteka Shevchenkivskoho komitetu].
11. Kurbanova L. V. Diialnist Pavla Matsenka v konteksti ukrainskoi muzychnoi kultury KhKh stolittia: dys. ... kand. mystv.: 26.00.01 – Teoriia ta istoriia kultury. *Ivano-Frankivsk*, 2019. 313 s.
12. Oleksiuk O. M. Rozvytok dukhovnoho potentsialu osobystosti u postneklasychnii mystetskii osviti: monohrafiia. *Kyiv : Kyiv. un-t im. V. Hrinchenka*, 2019. 268 s.
13. Pavlo Matsenko: kompozytor i hromadskyi diiach: zbirnyk na poshanu 90-littia narodyn / upor. V. Veryra. *Toronto : Vyd. UNO Kanady*, 1992. 242 s.
14. Pamiatkova knyha 23 Kraiovoho zizdu Ukrainskoho Natsionalnogo Obiednannia Kanady (1932–1969). *Vinnipeh, 27 chervnia do 1 lyp. 1969 r.* 52 s.
15. Pasionarnist v epistolarii Oleksandra Koshytsia. *Shchodennyk. Neznanyi IV tom: nauk.-dokument. vyd. / Ideia i kontsepsiia vydannia – kand. mystetstvosnavstva N. Kalutskoi; nauk. red.-uporiad., peredmova – d-r mystv., prof. L. Parkhomenko; nauk. red.-uporiad. – d-r mystv., prof. H. Karas. Ivano-Frankivsk : Prykarp. nats. un-t im. V. Stefanyka*, 2023. 182 s.
16. Prohrama kontsertu khoru imeni Oleksandra Koshytsia. *Serp.*, 1993 [Tovarystvo zviazkiv z ukrainsiamy za mezhamy Ukrainy (T-vo «Ukraina»)].
17. 75-richchia poselennia ukrainsiv u Kanadi (1891–1966): prohrama. 8, 9 i 10 zhovt. 1966. *Vinnipeg, Man.*,

Komitet ukrainsiv Kanady. 60 s.

18. U 120 rokovyny narodzhennia M. Lysenka: propamiatna prohrama. KUK, viddil Vinnipeg, 1963. 36 s.

19. Ukraina sohodni. Kinozhurnal №3–4. 1978. UkrKinoKhronika. Khor im. Koshytsia. URL: <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=D-dSNbGuijI>

20. Ukrainyski Narodnyi Khor O. Koshytsia. Dyskohrafiia khoru. Sait «Discogs». URL: <https://www.discogs.com/artist/6681375-Український-Народний-Хор-О-Кошиця>.

21. Yavorskyi S. V Ottavi vidznacheno Tysiacholittia khrystyianskoi Ukrainy. Svoboda. 1988. 22 zhovt., ch. 202. S. 1, 3.

22. Klymkiw W. Dr. Pavlo Macenko – scholar, teacher, musi cian, community leader, friend. Pavlo Matsenko: kompozytor i hromadskyi diiach: zbirnyk na poshanu 90-littia narodyn / upor. i zredar. V. Veryra. Toronto : Vyd. UNO Kanady, 1992. S. 95–96.

23. OUR CHOIR, OUR LEGACY. O. Koshetz Choir. URL: <https://koshetzchoir.org/our-history/>

24. Sawycky R. Review: Koshetz Choir record album. The Ukrainian Weekly. 1985, 10 february, No. 6. P. 8.

25. Slavic Studies Unique Collections: Klymkiw Musical Scores: Medium-Sized format. University of Manitoba. Libraries. URL: <https://libguides.lib.umanitoba.ca/c.php?g=297779&p=1993981>

26. Slavic Studies Unique Collections: Klymkiw Musical Scores: Small-Sized format. University of Manitoba. Libraries. URL: <https://libguides.lib.umanitoba.ca/c.php?g=297779&p=1993980>

27. Suita B., Bench O., & Riabchun I. Nonlinearity as a strategy for creating postmodern musical texts in the 1970–1990s. Amazonia Investiga, 2022, 11 (57). P. 198–204. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.57.09.21>.

UDC 929:7.071.2:784.1В.Климків]:323.15(=161.2)(71)

VOLODYMYR KLYMKIV AS AN EXAMPLE OF CREATIVE SELF-REALIZATION OF PERSONALITY IN ART (IN CELEBRATION OF THE 100TH ANNIVERSARY OF HIS BIRTH)

Hanna KARAS – Doctor of Arts, Professor, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ivano-Frankivs

Relevance of the problem. The creative activity of the choir conductor, teacher, musical and public figure Volodymyr Klymkiv (1926–2000) from Canada, which was aimed at learning about Ukrainian choral culture and promoting it in the world, is considered. *The purpose of the study* is to present Volodymyr Klymkiv as an example of creative self-realization of the individual in art. *Research methodology.* The work uses a complex of methods of universal, general scientific and specific nature: the method of scientific reconstruction – to recreate the picture of the artistic and educational process based on source materials; source and empirical-theoretical – for the study and analysis of the historical-biographical and cultural-artistic factual basis of the research; the method of objectivity and historicism – to take into account historical conditions and reflect the main stages of the formation and development of V. Klymkiv's artistic activity; socio-cultural and retrospective-evolutionary – to reproduce the stages of the artist's activity in the field of choral art and the cultural determinants of his formation and development as a creative personality; system-structural analysis – to identify characteristic individual and personal features of V. Klymkiv's activities at different stages of his life; systematization and generalization – to determine objective patterns that characterize the specifics of the interaction of the artist's activities with various aspects of the cultural and artistic life of Ukraine and Canada in the 20 th century; cultural personology, historical and biographical – to build a model of his creative personality. *Results.* The successful strategy of self-realization of V. Klymkiv's creative personality took place under the influence of the cultural and educational environment of the Ukrainian diaspora in Canada, training and communication with leading choral conductors Oleksandr Koshyts and Pavlo Matsenko, internship with the outstanding conductor Anatoly Avdievsky in Kyiv, fifty years of practical activity with the O. Koshyts choir, concert and tour trips around the world, the realization of numerous sound recordings; was provided by the artist's self-education and high self-organization. *Novelty.* The scientific novelty of the study lies in the fact that for the first time the creative personality of Volodymyr Klymkiv is understood as an example of self-realization in art. *The practical significance.* Information about him can be used in lectures the history of Ukrainian choral music.

Key words: choral conductor Volodymyr Klymkiv, creative self-realization of the individual, O. Koshyts Choir, Canada, Ukraine, diaspora.

Стаття отримана 30.01.2026

Стаття прийнята 8.03.2026

Стаття опублікована 28.05.2026